

Faktasammanställning: Trygg ekonomi

I denna sammanställning ges en överblick av fakta rörande seniorers ekonomi. Sammanställningen är tänkt att fungera som hjälp för att få översikt över området trygg ekonomi som är en av SPF Seniorernas valfrågor.

Detta kan du hitta i faktasammanställningen:

1. Seniorers ekonomi idag	2
Utvecklingen av pensioner i Sverige och EU	2
Kvinnor har lägre pensioner än män	3
Beskattning av pensioner.....	3
Bostadstillägg	3
2. Pensionsöverenskommelsen december 2017.....	4
3. Seniorer i statens budget för 2018	5
4. Många känner ekonomisk otrygghet inför pensionen.....	5
5. Taxor och avgifter för seniorer varierar stort i landet	5
Avgifter hemtjänst	6
Priser för färdtjänst	7
Priser för kollektivtrafik.....	7
6. Övrigt material	8

1. Seniorers ekonomi idag

Utvecklingen av pensioner i Sverige och EU

Att vi blir allt äldre innebär att antalet pensionärer i Sverige blir allt fler, vilket också innebär ett ökat tryck på pensionssystemet. Pensionerna i Sverige är låga och halkar efter inkomst- och kostnadsutvecklingen i övrigt.

- Var sjätte pensionär i Sverige (16,8 %), lever under EU:s gräns för risk till relativ fattigdom enligt statistik från EU-myndigheten Eurostat från 2016 – en klart högre siffra än övriga nordiska länder. Det innebär en inkomst på cirka 11 800 kronor i månaden.
- Andelen äldre med relativt låg ekonomisk standard (räknat som under 60 procent av medianinkomsten bland samtliga hushåll) år 2017 var 12 procent, vilket motsvarar 245 000 seniorer. Det är högt jämfört med övriga nordiska länder. Av de som låg under gränsen var en stor majoritet, 162 000 personer, kvinnor.
- Ungefär hälften av landets pensionärer har en inkomst efter skatt på som mest 13 500 – 14 000 kronor per månad.
- I december 2017 var 2,2 miljoner personer i Sverige pensionärer med allmän pension. Den genomsnittliga allmänna pensionen före skatt beräknades vara 12 300 kronor per månad.
- Tittar man på den totala pensionen före skatt var genomsnittet 2017 17 400 kronor per månad.

Pensionerna har inte följt den övriga inkomstutvecklingen. Inkomsterna har ökat betydligt mer för personer i arbetsför ålder än för pensionärer. Det beror bland annat på jobbskatteavdraget som sänkte skatten på arbetsinkomster, medan pensionärs skatt förblev oförändrad.

För mer information:

- Statistiken från Eurostat med möjlighet att jämföra med andra länder: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/employment-and-social-inclusion-indicators/social-protection-and-inclusion/pension>
- Pensionsmyndigheten om svenska pensioner: <https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik-och-rapporter/statistik/kortapensionsfakta-test>
- DN:s granskning om inkomstutvecklingen och utvecklingen för pensionärer: <https://www.dn.se/nyheter/sverige/fakta-i-fragan-har-pensionarerna-fatt-mer-i-planboken/>

Kvinnor har lägre pensioner än män

Kvinnor har överlag sämre pension än män, både vad gäller den allmänna pensionen och den totala pensionen. Störst skillnader syns när det kommer till den totala pensionen – kvinnors totala pension är i genomsnitt endast 68 procent av männens.

- Kvinnor får i genomsnitt 10 900 kronor i månaden i allmän pension, medan män får 14 000 kronor per månad.
- Kvinnor får i genomsnitt 14 300 kronor per månad i total pension, medan män får 21 000 kronor per månad.

För mer information:

- Pensionsmyndigheten om svenska pensioner:
<https://www.pensionsmyndigheten.se/statistik-och-rapporter/statistik/kortapensionsfakta-test>

Beskattning av pensioner

Pensionärer betalar betydligt mer i skatt än löntagare med samma inkomst, eftersom jobbskatteavdragen inte innefattar inkomst från pension. Sedan 2007 har ett snittpensionärshushåll betalat cirka 100 000 kronor mer i skatt än motsvarande löntagarhushåll, trots att pensionärer har lägre inkomster. År 2018 betalar ungefär hälften av landets pensionärer fortfarande högre skatt än löntagare.

Pensionärsskatten tillsammans med bristerna i pensionssystemet har gjort att pensionärerna har tappat i köpkraft de senaste åren. Flera partier har redan uttryckt önskemål om att helt ta bort pensionärsskatten, men inget beslut har ännu tagits.

För mer information:

- DN:s granskning om inkomstutvecklingen och utvecklingen för pensionärer: <https://www.dn.se/nyheter/sverige/fakta-i-fragan-har-pensionarerna-fatt-mer-i-planboken/>
- Räkna ut skillnaderna i beskattning:
<http://www.pensionarsskattekalkylatorn.se/index.html>

Bostadstillägg

Bostadstillägg är ett tillägg i den allmänna pensionen och en del av grundskyddet. Alla kan ansöka om bostadstillägg, huruvida man beviljas och hur mycket man får beror på ens bostadskostnad, inkomster och eventuella tillgångar. Som mest kan man bli beviljad bostadstillägg på 5 560 kronor per månad. För 2017 beräknas nästan hälften av gruppen äldre med låg ekonomisk standard helt sakna bostadstillägg eller äldreförsörjningsstöd.

Bostadstillägget höjdes i januari 2018 vilket var en positiv förändring för många pensionärer. Däremot så är boendeutgiftstaket, den högsta bostadskostnaden för vilken man kan få bostadstillägg, kvar på 5 000 kronor. Det har inte ändrats de senaste 10 åren trots att bostadskostnaderna ökat markant och tillägget motsvarar inte längre snitthyran i riket. Detta är extra problematiskt för nyproducerade bostäder med hög tillgänglighet i form av hiss, låga trösklar och enkla dörrar, där hyrorna är höga och därmed ligger långt över boendeutgiftstaket. I den senaste statliga utredningen föreslogs att boendeutgiftstaket ska höjas till 7 300 kronor, ett förslag SPF Seniorerna välkomnar.

Ytterligare ett problem är att förmögenhetsgränsen i bostadstillägget kvarstår vilket innebär att en pensionär med låga inkomster kan nekas bostadstillägg på grund av att personen till exempel äger ett mindre fritidshus. En kvinnlig snittpensionär som arbetat 40 år och äger ett fritidshus har inte rätt till bostadstillägg och får då en disponibel inkomst som är lägre än en garantipensionär (med fullt bostadstillägg). En förändring av förmögenhetsprövningen, med en höjd förmögenhetsgräns, skulle gynna pensionärer med låg inkomst och med en mindre tillgång, som ett enklare fritidshus.

2. Pensionsöverenskommelsen december 2017

I december 2017 slöts en pensionsöverenskommelse och en översyn över pensionssystemet som ledde till flera förändringar, t.ex. ett reformerat och stärkt grundskydd och höjt tak i bostadstillägget och en höjd pensionsålder.

I och med överenskommelsen har en snittpensionär som arbetat heltid i 40 år ungefär samma disponibla inkomst som en garantipensionär på omkring 13 500 kronor efter skatt. Överenskommelsen saknar helt förslag för denna grupp som har det näst sämst.

För mer information:

- Om pensionsgruppens överenskommelse:
<http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2017/12/blockoverskridande-overenskommelse-for-langsiktigt-hojda-och-trygga-pensioner/>
- Om skillnaden mellan garantipensionärer och de som arbetat:
<https://www.senioren.se/nyheter/varnar-for-fortsatt-laga-pensioner/>

3. Seniorer i statens budget för 2018

Enligt Statistiska Centralbyrån (SCB) är den ekonomiska standarden i Sverige som lägst för personer över 74 år. Däremot gynnas äldre av regeringens budget för 2018. Förbättringen för ålderspensionärer beror främst på att skatten sänks och att bostadstillägget höjs. Den skäliga levnadsnivån inom förmånerna särskilt bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd höjs också.

För mer information:

- SCB:s rapport "Effekter för hushållens ekonomi i statens budget 2018":
http://www.scb.se/contentassets/a4493b4407c44dc685e9376459fc762c/he0106_2015i20_br_he36br1801.pdf

4. Många känner ekonomisk otrygghet inför pensionen

Enligt en Sifo-undersökning som Pensionsmyndigheten låtit göra 2018 oroar sig var fjärde svensk om hur ekonomin kommer se ut när de blir pensionär. Oron är lägre bland män där två av tre känner sig lugna eller mycket lugna.

En annan undersökning som kredithanteringsföretaget Lindorff och undersökningsföretaget Demoskop gjorde under 2017 gav liknande resultat. 45 procent angav att de kände otrygghet gällande sin privatekonomi inför pensionen. Bland unga i åldersgruppen 18–34 år var oron störst, där kände hela 55 procent ekonomisk otrygghet inför pensionen. Oron var störst bland kvinnor där 52 procent av alla yrkesverksamma uppgav att de oroades över sin framtida pension.

För mer information:

- Lindorffs undersökning: <http://www.mynewsdesk.com/se/lindorff-sverige/pressreleases/svenskarna-kaenner-ekonomisk-oro-infoer-pensionen-2235611>
- Sifo-undersökningen: <https://www.pensionsmyndigheten.se/monicas-pensionsblogg/monicas-pensionsblogg/kommer-du-att-klara-dig-pa-din-pension>

5. Taxor och avgifter för seniorer varierar stort i landet

Höga taxor och avgifter för seniorer med låg pension gör att det är svårt för många att få pengarna att räcka till. På vissa varor och tjänster har seniorer rabatt, men detta varierar stort i landet. Avgifter för omsorgstjänster har höjts och varierar beroende på var i landet man bor.

Avgifter hemtjänst

Sedan 1 januari 2018 är den totala maxtaxan för insatserna hemtjänst, korttidsboende, trygghetslarm och dagverksamhet 2 044 kronor per månad. Det är en högre avgift än 2016, då avgift för hemtjänst i ordinärt och särskilt boende, dagverksamhet samt kommunal hälso- och sjukvård fick vara högst 1 991 kronor per månad.

Det finns ett lagreglerat minimibelopp på den summa som en person minst ska ha kvar när avgifterna för omsorgstjänster är betalda. Minimibeloppet 2018 är 5 136 kronor per månad för ensamstående och 4 340 kronor per person och månad för gifta och sammanboende.

Kostnaderna för hemtjänst varierar dock fortfarande över landet, men det finns ingen samlad statistik över avgifterna. Nedan är några exempel på avgifter i olika delar av landet:

- **Eksjö:**
 - Avgift för hemtjänst är inkomstberoende med en maxtaxa på 2 044 kronor.
 - Avgift för trygghetslarm är högst 257 kronor per månad.
- **Göteborg:**
 - Avgift för hemtjänst är 102 kronor per timme.
 - Avgift för trygghetslarm är 102 kronor per månad och hushåll.
- **Sundsvall:**
 - Avgift för hemtjänst är högst 359 per timme.
 - Avgift för trygghetslarm är högst 257 kronor per månad (ingår i avgiften vid servicehus och socialpsykiatrins boenden).
- **Trelleborg:**
 - Avgift för hemtjänst är inkomstberoende med en maxtaxa på 2 044 kronor.
 - Avgift för trygghetslarm är 230 kronor per månad.

För mer information:

Avgifter för hemtjänst

- Eksjö: [www.eksjo.se/socialt stoed omsorg/aeldreomsorg/avgifter ino m_aeldreomsorgen](http://www.eksjo.se/socialt_stoed_omsorg/aeldreomsorg/avgifter_ino_m_aeldreomsorgen)
- Göteborg: www.goteborg.se/wps/portal/start/aldre/avgifter-och-kostnader-for-aldreomsorg/maxtaxa-och-forbehallsbelopp
- Sundsvall: www.sundsvall.se/omsorg-och-hjalp/avgifter-taxor/
- Trelleborg: [www.trelleborg.se/sv/kommun-politik/kommunfakta/avgifter-och-taxor/avgifter-och-berakning-vard-och-omsorg/avgifter-hemvard-/](http://www.trelleborg.se/sv/kommun-politik/kommunfakta/avgifter-och-taxor/avgifter-och-berakning-vard-och-omsorg/avgifter-hemvard/)

Avgifter inom äldre- och handikappomsorgen 2016

- <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20186/2016-4-56.pdf>

Priser för färdtjänst

Priset för färdtjänst kan variera stort beroende på vilken kommun man bor i. Det finns ingen sammanställd statistik över hur mycket det kostar i olika kommuner men nedan finns några exempel.

- **Stockholm:** att resa 3 mil kostar 76 kronor, men för personer 65 år och äldre går det att månadsvis betala 570 kronor i månaden (vilket är samma som priset för en månadsbiljett i kollektivtrafiken).
- **Trollhättan:** att resa inom Trollhättans kommun kostar 58 kronor per resa.
- **Umeå:** att resa 3 mil kostar 83 kronor.
- **Ystad:** att resa 3 mil kostar 70 kronor.

För mer information om pris på färdtjänst:

- Stockholm: <https://fardtjansten.sll.se/sv/fardtjanstresor/>
- Trollhättan: <https://www.trollhattan.se/startside/omsorg-och-hjalp/resor-transporter-och-besok/fardtjanst/>
- Umeå: <http://www.umea.se/umeakommun/omsorgochhjalp/resortransporterochbesok/fardtjanst/prislista.4.35bbcbac14dec9b2c723c0d.html>
- Ystad: https://www.skanetrafiken.se/globalassets/dokumentbank/fardtjanst/prislista-fardtjanst-2018_webb.pdf

Priser för kollektivtrafik

Det är stor variation i priset på biljetter för kollektivtrafik för seniorer i landet. I Blekinge och Jönköping betalar seniorer fullt pris, medan det i Strömstad och Hässleholm är gratis för seniorer att åka med kollektivtrafiken dygnet runt. I andra län finns seniorrabatter, men dessa kan vara begränsade till att till exempel endast gälla för den som kan köpa ett årskort och gäller inte vid köp av månadskort eller biljetter för kortare perioder.

För mer information:

- [Artikel i Seniorens som visar på skillnaderna på prissättningen i kollektivtrafiken: https://www.senioren.se/nyheter/har-aker-seniorer-gratis-buss/\(lista från 2016\)](https://www.senioren.se/nyheter/har-aker-seniorer-gratis-buss/(lista%20fr%C3%A5n%202016))

6. Övrigt material

Nedan hittar du mer material från SPF Seniorerna som rör pensionärers ekonomi.

Rapporter:

- Skapa en pensionsbuffert och stärk pensionssystemet, 2016
- Kortvarig eller långvarigt uttag av tjänstepension, vilka blir de ekonomiska konsekvenserna? 2017
- Sparade slantar bör inte hindra möjlighet till bostadstillägg, 2017
- Seniorernas bidrag till sysselsättningen, 2016
- Bostadstillägget för pensionärer, 2016

Samtliga rapporter hittas på: <https://www.spfseniorerna.se/sa-tycker-vi/ekonomi/rapporter/>

Artiklar:

- Debattartikel "Det måste löna sig att ha arbetat" publicerad av flera distrikt, 2018: <http://eposten.se/asikt/det-maste-lona-sig-att-ha-arbetat-unt4955780.aspx>
- Program i Sveriges Radios Pyramiden om pensioner med SPF Seniorernas sakkunnig Anna Eriksson, 2018: <https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/1068118?programid=4724>
- Ledare i Senioren av Eva Eriksson, 2018: <https://www.spfseniorerna.se/sa-tycker-vi/eva-eriksson-ledare/eva-eriksson-ledare2/>
- Ledare i Senioren av Eva Eriksson, 2018: <https://www.spfseniorerna.se/sa-tycker-vi/eva-eriksson-ledare/eva-eriksson-ledare3/>
- Artikel i Senioren "Pensioner, skatt och bostadstillägg – Så tycker partierna" <https://www.senioren.se/nyheter/pensioner-skatt-och-bostadstillagg-sa-tycker-partierna/>